

Enfilat als campanars

Text > JOAN SALA

Ha sortit un llibre d'una temàtica poc estudiada al nostre país: l'inventari de totes les campanes d'una comarca, un tipus de tractat habitual en altres indrets, sobretot a països centreeuropeus. L'autor, mestre de música, violinista i cornamusaire, ha seguit una metodologia amb criteris científics i ha elaborat una fitxa de cada campana. Hi ha recollit el nom, el municipi i l'església on està col·locada; el fonedor, l'any de fosa, els amidaments, el pes, les mides del jou i la descripció. S'ha fet un enregistrament del so de cada campana, disponible en format MP3 a través d'un codi QR. També s'hi inclou l'afinació, amb una anàlisi de l'espectre de freqüències, l'epigrafia i les decoracions, amb la indicació de la posició en la campana i les imatges i textos que s'hi observen. Estudia els fonedors de campanes garrotxins i forans, així com el procés de fabricació. Ha dut a terme un ampli buidatge documental en diferents arxius, de manera que ha pogut fer una aproximació a la història de cada campana i també de les desaparegudes. En total, ha documentat dues-centes tretze campanes, una de les quals és del segle XIII i sis del XIV, per esmentar-ne només les més antigues. Entre aquestes n'hi ha una que data de l'any 1303 que és, per ara, la campana amb l'any inscrit més antiga trobada al territori de la Corona d'Aragó.

La recerca s'ha ampliat amb informació de totes les esglésies garrotxi-

nes —amb campanes o sense— i de la seva història, amb unes fotografies excel·lents i un inventari que no s'havia fet mai, cosa que representa un gran al·licient afegit.

A la campana major de l'església de Sant Pere de Mieres hi ha aquest bonic text: «Lloo el Déu veritable, crido el poble, congrego el clergat, ploro els difunts, allunyo els núvols, embeleixo les festes». Xavier Pallàs afirma que textos similars es troben en altres campanes del país. La seva missió principal era, com a objecte sagrat, dirigir les pregàries dels fidels, però també regular el temps de les hores, anunciar esdeveniments, alertar perills, foragitar tempestes. Cada esdeveniment tenia el seu propi toc, i la gent l'identificava. Va ser el mitjà de comunicació durant segles, però amb la desaparició dels campanars i del toc manual s'ha perdut una riquesa etnològica.

És un estudi al qual l'autor ha dedicat una dècada llarga. Ha pujat a cent vuitanta campanars, que de vegades estaven en bon estat de conservació, però en molts altres casos tenien escales rudimentàries, o espadanyes sobre la teulada, i per accedir-hi ha hagut de portar a coll una escala. Es lamenta de l'estat d'abandó d'algunes campanes, cobertes d'excrements d'au, en campanars plens de runa i brutícia.

Pallàs ha fet repics memorables, que han aplegat moltes persones, com

PALLÀS MARIANI, Xavier.
Campanes i campanars de la Garrotxa. Olot: Edicions El Bassegoda, 2019. 509 p.

ara el d'octubre de 2013 per reclamar la llibertat de Catalunya, o el del dia de Sant Esteve de 2019 per celebrar la festa patronal de la parròquia d'Olot i iniciar d'aquesta manera un costum perdut: fer concerts de campanes. S'ha plantejat iniciar un grup de joves campanars com a professor de l'Escola Municipal de Música. Una gran iniciativa i un llibre magnífic.

Un plaer tenebrós

TEXT > PERE SOLÀ I GUSSINYER

Francesca és una novel·la molt ben escrita, potser perquè els poetes de debò trien els mots, no banalitzen el llenguatge. I el fet que l'autor, a més, sigui especialista en paisatgisme fa que les reconstruccions d'ambients, tant dels interiors com dels exteriors, et colpeixin per la precisió fotogràfica. El llibre narra de forma acurada l'assetjament psicològic patit per una jove intèrpret d'orquestra, Francesca Siurana, víctima

de la mediocritat i la maldat del seu director musical. La impostura és investigada per l'amiga de la protagonista, Ariadna, també música professional. Hi ha moments trepidants de recerca de documents que semblen trets dels mangues que miren les meves netes, les històries del detectiu Conan.

Més d'un l'ha qualificada, aquesta novel·la, de font de patiment del lector. Certament, un espès pessimisme existencial l'amara tota, fins al moll de l'os. Segons Espanyol, la ficció serveix de catarsi per ordenar la realitat i recompondre «el caos de les nostres vides». Bé, poc sé si això últim s'acon-

segueix, però l'ai al cor està assegurat fins al final.

Segons com, *Francesca* em fa pensar en les narracions simbolistes i modernistes de finals del segle XIX, carregades de missatge, de vegades carregades de tenebra i diabòliques, a l'estil de *Là-bas*, de Joris-Karl Huysmans. La puresa càndida del personatge central, Francesca Siurana, també em transporta a diferents exemples de figura femenina d'un Graham Greene. Per cert, hi ha una cosa que m'intriga força: el sexe, com a tal, és absent al llibre.

En efecte, la libido, l'impuls natural carnal, de forma enigmàtica, no tenen

A la recerca de la concòrdia

Text > JOSEP PASTELLS

J. N. Santaaulàlia (Banyoles, 1955) continua engruixint la seva multi-forme producció literària, que des de fa uns anys se centra sobretot en la narrativa. *Banderes dels altres* (2019) potser no és exactament una novel·la, però els set episodis que componen el llibre, cadascun dels quals té sentit com a relat independent, estan relligats amb la tensió pròpia de les bones novel·les; a més de compartir personatges, aporten canvis en els punts de vista i salts en el temps que obliguen a llegir, capítol rere capítol, amb un interès creixent.

La darrera obra de Santaaulàlia està força relacionada amb la seva novel·la *La sorra vermella* (2017), però l'alè èpic i els tocs grotescos són substituïts per la immersió en la vida quotidiana de personatges complexos i contradictoris que, més enllà de la lluita per sobreviure, procuren construir un espai de seguretat i de felicitat contra les desventures. Situat en un lapse de quasi quaranta anys, del 1936 al 1975, el llibre intenta reflectir un procés de reconciliació i de concòrdia malgrat els estralls causats per la Guerra Civil. És la tercera vegada que l'autor emmarca una obra en un ambient de conflicte bèl·lic: les dues ja esmentades tenen l'embrió en la novel·la *Terra negra* (1996), que aprofundeix en la Guerra Civil que va tenir lloc al segle XIX entre carlins i anarquistes.

cabuda en la vida de Francesca. La nuesa, l'escreix i l'obsenitat només apareixen a la natura exterior: «Vaig sortir pel porxo fins al prat, moll de rosada a aquella hora del matí. El sol i els arbres plètòrics eren procaçment indiferents a tot. L'orgia vegetal era obscena», confessa el narrador cap al final. En canvi, la música, una certa música, regal de l'oïda i de l'esperit, amb instruments exòtics com el metal·lòfon o la celesta, al costat d'altres de més convencionals com el violí, la viola o el violoncel, hi és en tot moment present: György Ligeti, John Cage, Pierre Boulez, Morton Feldman, Giacinto Scelsi o minimalistes com Steve Reich

Barcelona, Banyoles i, en menor mesura, Girona i l'Empordà són els escenaris de *Banderes dels altres*, que parteix de set anècdotes reals transformades en ficció gràcies al treball i el talent de l'autor, que descriu així els inicis empresarials de Jepi Gual, un home que fabrica cola per amor: «Va començar a tragar pells un dilluns, després de passar-se tot el cap de setmana endreçant la barraca: va netejar-la bé, va canviar una bombeta fosa i algunes teules trencades, i amb quatre rajols i unes paletades de morter va construir uns fogons rudimentaris i una xemeneia». Gual, sens dubte el principal protagonista del llibre, comparteix pàgines amb personatges que, com ell, pateixen les paradoxes emocionals d'una postguerra que, independentment que siguin vencedors o vençuts, acaba convertint-los tots en derrotats. Com de costum, Santaaulàlia exhibeix un llenguatge precís i acurat i una admirable capacitat de recreació dels detalls d'un món que, sigui real o fictici, esdevé del tot versemblant gràcies a la seva lucidesa, comparable a la d'Artemi, el protagonista del relat *Un trepig darrere meu*, quan es justifica així amb el seu fill després d'haver-li explicat un episodi viscut un vespre d'hivern de la postguerra: «Quan m'has cridat perquè tenies por, he pensat: conta-li aquella història perquè sàpiga que no

de *Different Trains*, entre d'altres, per no citar Arvo Pärt, a banda del contrapuntisme de Bach, dels quartets de Mozart o dels nocturns de John Field...

Fet i fet, la lectura del llibre provoca un plaer tenebrós, amb un desenllaç que et deixa amb l'alè tallat per una història inconclusa. Podria ser que aquest sentiment fos fruit de la sensació que ens trobem davant d'un final palesament obert? De cap manera el lector no es resigna a la catarsi de la incompleció i reclama respostes gairebé a crits. Una segona part, si us plau! I és que, en un pou llòbrec de desolació, difícilment hi neixen flors.

SANTAEULÀLIA, J. N.
Banderes dels altres.
Barcelona: Proa, 2019. 269 p.

hi ha monstres ni fantasmes, que les coses que ens fan por no existeixen enfora de nosaltres. Que les portem a dintre, com un grapat de xavalla a la butxaca dels pantalons».

ESPANYOL LLORENS, Quim.
Francesca. Barcelona: Edicions de 1984, 2019. 320 p.